

İlgili Kanun / Madde
6356 S. TSK/2,14
4688 S.KGSK/11

T.C
YARGITAY
22. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2014/747
Karar No. 2014/832
Tarihi: 24.01.2014

- SENDİKA İÇİ DEMOKRASİ
- SENDİKA TÜZÜĞÜNDE NİSBİ TEMSİL ESASINA GÖRE DELEGE SEÇİMİ, YAPILMASININ KARARLAŞTIRILMASININ YASAYA AYKIRI OLMADIĞI

ÖZETİ: Niteliği gereği demokratik kuruluş olması gereken sendikaların, kendi iradeleri ile tüzüklerini belirleme hakkı da, özgür ve serbestçe faaliyet de bulunmalarının ön koşulu olan sendika içi demokrasi ilkesi ile sınırlıdır. Uluslararası sözleşmeler, hukukun genel ilkeleri ve demokratik hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayan düzenlemelerin, sendika içi demokrasiye zarar verecek olması nedeniyle, çağcıl hukuk düzenince korunması düşünülemez. Nitekim 87 sayılı ILO sözleşmesinin 3/2. maddesinde de, sendikaların tüzüklerini düzenleme hakkının, yasaya uygun şekilde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. 6356 sayılı Kanun’un 14/1. maddesine göre de “Genel kurulda yönetim kurulu, denetleme kurulu disiplin kuruluna üye seçimi ile delege seçimi, yargı gözetimi altında serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve tüzük hükümlerine göre yapılır.” 6356 sayılı Kanun’un gerekçesinde de, sendikaların iç işleyişini özgürce düzenlemelerini öngören 87 sayılı sözleşmenin ruhuna uygun olarak, sendikaların faaliyetlerini düzenlemede kendi iradelerine öncelik tanıdığı ve pek çok konunun düzenlenmesinin

sendika tüzüklerine bırakıldığı ifade edilmiştir. Her ne kadar, mahkeme kararının gerekçesinde, kanun koyucunun çoğunluk sistemini benimsediği belirtilmiş ise de, gerek 4688 sayılı Kanun'da gerekse 6356 sayılı Kanun'da, organlara ilişkin seçim sistemine dair bir düzenleme öngörülmemiş ve açıkça anılan hususun sendika tüzüklerinde düzenleneceği belirtilmiştir. Nitekim bu durum, 87 sayılı ILO sözleşmesinin 3. maddesinin de gereğidir. Şu halde, sendikaların, yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, demokratik hukuk devleti ilkesine aykırı olmayacak şekilde, organ seçimlerine ilişkin seçim sistemlerini kendi iradeleri ile belirleyebileceği tartışmasızdır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2008/80 esas, 2011/81 karar sayılı kararında da belirtildiği gibi, demokratik devlet ilkesinin en önemli unsuru, çoğulculuk ve yönetime dengeli biçimde katılımın sağlanmasıdır. Bu anlamda, temsilde adaleti gerçekleştirecek nispi temsil sisteminin de, demokratik esaslara uygun olduğu ve sendika içi demokrasinin gerçekleşmesini sağlayacağı açıktır.

DAVA: Davacı, değiştirilen sendika tüzük hükümlerinin Uluslararası sözleşmeler, Kanunlar ve diğer üst mevzuata aykırı olduğundan bahisle iptaline karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı ve fer'i müdahil avukatları tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi G. Yılmaz tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı İsteminin Özeti:

Davacılar vekili, davalı sendikanın tüzüğünde bulunan, genel merkez genel kurulunda yapılacak organ seçimlerinde nispi temsil sisteminin uygulanmasını öngören 16. maddesinin d bendinin, şube genel kurullarında yapılacak organ seçimlerinde nispi temsil sisteminin uygulanmasını öngören 35. maddesinin d bendinin ve merkez yönetim kurulunda iki dönem üst üste görev alanların üçüncü dönem aynı organa aday olamayacağını öngören 21. maddesinin son fıkrasının, uluslararası sözleşmelere, anayasaya, yasalara ve genel hukuk ilkelerine aykırı olduğunu, nispi temsil sisteminin sendikanın yönetim istikrarını ve iç huzurunu bozacağını, mevzuatımızda hem genel kurul hem de genel kurul dışındaki zorunlu organların toplantı ve karar yeter sayılarında salt çoğunluk sisteminin benimsendiğini, üçüncü dönem seçilme yasağına ilişkin hükmün de demokratik

hukuk devleti ilkesine aykırı olduğunu ve seçilme hakkını engellediğini ileri sürerek, tüzüğün anılan maddelerinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalı sendika vekili, davanın bir ve üç aylık hak düşümü süresinde açılmadığını, iptali istenen tüzük hükümlerinin yasaların emredici hükümlerine aykırı olmadığını ve tüzük hükümlerinin demokratik ilkelere uygun olduğunu, seçimlerin nispi temsil sistemine göre yapılmasının adil bir katılım ilkesinin hayata geçirilmesini sağlayacağını, sendikaların uluslararası sözleşmeler gereğince tüzüklerini kendi iradesi ile serbestçe belirleme hak ve yetkisine sahip olduğunu, üçüncü dönem seçilme yasağına ilişkin hükmün de Anayasaya aykırı olmadığını ve bu hususta Anayasa Mahkemesi kararı bulunduğunu, ayrıca oybirliğiyle kabul edilen bu değişikliklerin iptalinin yasal dayanağı bulunmadığını belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkeme Kararının Özeti:

Mahkemece, yasaya açıkça aykırı olan ve kamu düzenine aykırı bulunan hükümlere karşı Türk Medeni Kanunu'nun 83. maddesinin son fıkrası gereğince her zaman dava açılabileceğinden hak düşümü süresinin uygulanamayacağı, mevzuatımıza göre kanun koyucunun çoğunluk sistemini benimsediği, kararların çoğunlukla alındığı, nispi temsil sistemini benimseyen hükümlerin mevzuatımızda yer almadığı, kanun koyucunun sendikalarda istikrara önem verdiği, kanunlarda çoğunluk sistemine yer verildiğinden nispi temsil sisteminin açık bir şekilde kanuna aykırı olduğu, ayrıca merkez yönetim kurulunda üst üste iki dönem görev alanların üçüncü dönem seçilemeyeceğine ilişkin tüzük hükmünün anayasal güvence altında bulunan seçme ve seçilme hakkının sınırlanması anlamına geldiği gerekçesiyle davanın kabulüne ve tüzük hükümlerinin iptaline karar verilmiştir.

Temyiz:

Kararı, davalı vekili ve feri müdahil vekili, 4668 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda seçim sistemine ilişkin bir belirleme bulunmadığı, bu hususun tamamen sendikalara bırakıldığı, nispi temsil sisteminin mevcut anayasal düzenlemelere uygun olduğu, uluslararası sözleşmelere göre de sendikaların tüzüklerini kendi iradeleri ile belirleyebileceği, ayrıca üç kez seçilmeyi yasaklayan kuralın da üyelerin hak ve çıkarlarını koruduğu sebepleriyle temyiz etmiştir.

Gerekçe:

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 2/1-ğ maddesinde tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar olarak tanımlanan sendikaların amacı, yine aynı maddede, üyelerinin ortak ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını korumak olarak ifade edilmiştir. Anayasamızın 51. maddesi ile 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 3/f maddesi de aynı doğrultudadır. Sendikaların özgür oldukları oranda belirtilen amacı gerçekleştirebileceği kuşkusuzdur.

6356 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de, sendikal hak ve özgürlüklerin, özgürlükçü ve demokratik toplum esasları temelinde düzenlendiği belirtilmiştir. Bu bağlamda, sendikal özgürlüklerin başında, sendikaların, kurulduktan sonra faaliyetlerinde ve yönetiminde serbest olabilmeleri hususunun geldiğini ifade etmek gerekir. Şüphesiz, yönetimde serbest olması gereken sendikanın, tüzüğünü, kendi iradesi ile belirlemesi gerektiği tabiidir. Ülkemiz tarafından 1993 yılında onaylanan, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün, Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına İlişkin 87 sayılı Sözleşmesi'nin 3/1. maddesine göre de “Çalışanların ve işverenlerin örgütleri tüzük ve iç yönetmeliklerini düzenlemek, temsilcilerini serbestçe seçmek, yönetim ve etkinliklerini düzenlemek ve iş programlarını belirlemek hakkına sahiptirler.”

Niteliği gereği demokratik kuruluş olması gereken sendikaların, kendi iradeleri ile tüzüklerini belirleme hakkı da, özgür ve serbestçe faaliyet de bulunmalarının ön koşulu olan sendika içi demokrasi ilkesi ile sınırlıdır. Uluslararası sözleşmeler, hukukun genel ilkeleri ve demokratik hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayan düzenlemelerin, sendika içi demokrasiye zarar verecek olması nedeniyle, çağcıl hukuk düzenince korunması düşünülemez. Nitekim 87 sayılı ILO sözleşmesinin 3/2. maddesinde de, sendikaların tüzüklerini düzenleme hakkının, yasaya uygun şekilde kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Bu açıklamalar ışığında davalı ve ferî müdahilin temyiz itirazları değerlendirildiğinde,

1-İnceleme konusu davada, iptali talep olunan düzenlemelerden birincisi, tüzüğün, 21. maddesine eklenen son fıkradır. 06.05.2011 tarihli genel kurulda oybirliğiyle kabul edilen düzenlemeye göre, “Merkez Yönetim Kurulunda iki dönem üst üste görev alanlar üçüncü dönem aynı organa aday olamazlar.”

Sendikanın idaresi işlevini üstlenen yönetim kurulu, sendikanın demokratik işleyişi içinde önemli bir role sahiptir. Bu anlamda, yönetim kurulunun, demokratik esaslar doğrultusunda teşekkül etmesi, sendika içi demokrasinin gerçekleşmesi yönünden son derece önemlidir. Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin 2012/128 esas, 2013/7 karar sayılı kararında da belirtildiği gibi, demokratik hukuk devletinde yönetime gelmede ve yönetimden ayrılmada tek yol seçimler olup, buna ilişkin yasaklar “demokratik hukuk devleti ilkesi” ile bağdaşmaz. 87 sayılı ILO sözleşmesinin 3/1. maddesinde de, çalışanların, temsilcilerini serbestçe belirlemek hakkına sahip olduğu açıkça ifade edilmiştir. Bu açıklamalar ışığında, merkez yönetim kurulunda üçüncü dönem seçilme yasağına ilişkin, tüzüğün 21. maddesine eklenen son fıkranın, sendika içi demokrasiye zarar verecek nitelikte olması sebebiyle, iptaline yönelik olarak verilen karar isabetli olup, davalı ve ferî müdahilin bu yöne ilişkin temyiz istemlerinin reddiyle, hükmün bu yönden onanması gerekmiştir.

2-İnceleme konusu davada, iptali talep olunan diğer iki düzenleme ise tüzüğün 16. maddesine eklenen (d) bendi ile 35. maddesine eklenen (d) bendidir.

Yine 06.05.2011 tarihli genel kurulda oybirliğiyle kabul edilen anılan düzenlemelerde, genel merkez genel kurulunda gerçekleştirilecek genel merkez organ seçimlerinde ve şube genel kurullarında gerçekleştirilecek şube organ seçimlerinde nispi temsil sisteminin uygulanması öngörülmüştür.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 11. maddesine göre "Genel kurullarda seçimler yargı gözetimi altında serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre yapılır...Seçimlere ilişkin usul ve esaslar, sendika ve konfederasyonların tüzüklerinde belirtilir." 4688 sayılı Kanun'un 43. maddesinde de, Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 6356 sayılı Kanun'un uygulanacağı belirtilmiştir.

6356 sayılı Kanun'un 14/1. maddesine göre de "Genel kurulda yönetim kurulu, denetleme kurulu disiplin kuruluna üye seçimi ile delege seçimi, yargı gözetimi altında serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve tüzük hükümlerine göre yapılır." 6356 sayılı Kanun'un gerekçesinde de, sendikaların iç işleyişini özgürce düzenlemelerini öngören 87 sayılı sözleşmenin ruhuna uygun olarak, sendikaların faaliyetlerini düzenlemede kendi iradelerine öncelik tanındığı ve pek çok konunun düzenlenmesinin sendika tüzüklerine bırakıldığı ifade edilmiştir. Her ne kadar, mahkeme kararının gerekçesinde, kanun koyucunun çoğunluk sistemini benimsediği belirtilmiş ise de, gerek 4688 sayılı Kanun'da gerekse 6356 sayılı Kanun'da, organlara ilişkin seçim sistemine dair bir düzenleme öngörülmemiş ve açıkça anılan hususun sendika tüzüklerinde düzenleneceği belirtilmiştir. Nitekim bu durum, 87 sayılı ILO sözleşmesinin 3. maddesinin de gereğidir. Şu halde, sendikaların, yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, demokratik hukuk devleti ilkesine aykırı olmayacak şekilde, organ seçimlerine ilişkin seçim sistemlerini kendi iradeleri ile belirleyebileceği tartışmasızdır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2008/80 esas, 2011/81 karar sayılı kararında da belirtildiği gibi, demokratik devlet ilkesinin en önemli unsuru, çoğulculuk ve yönetime dengeli biçimde katılımın sağlanmasıdır. Bu anlamda, temsilde adaleti gerçekleştirecek nispi temsil sisteminin de, demokratik esaslara uygun olduğu ve sendika içi demokrasinin gerçekleşmesini sağlayacağı açıktır.

Bu açıklamalar ve düzenlemeler ışığında, genel merkez organ seçimleri ile şube organ seçimlerinde nispi temsil sisteminin uygulanmasını öngören tüzüğün 16. maddesine eklenen (d) bendi ile 35. maddesine eklenen (d) bendindeki düzenlemelerin iptali isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, kanun koyucunun çoğunluk sistemini benimsediği ve buna aykırı düzenleme yapılamayacağına dair yanılığın değerlendirme ile anılan hükümlerin iptali yönünde yazılı şekilde hüküm tesisi hatalı olup, davalı ve ferî müdahilin bu yöne ilişkin temyiz itirazlarının kabulü ile kararın bu yönden bozulması gerekmiştir.

Sonuç:

1-Temyiz olunan kararın, sendika tüzüğünün 21. maddesinin son fıkrasının iptaline ilişkin hüküm yönünden ONANMASINA,

2-Temyiz olunan kararın, sendika tüzüğünün 16. maddesinin (d) bendi ile 35. maddesinin (d) bendinin iptaline ilişkin hüküm yönünden, yukarıda yazılı sebepten dolayı BOZULMASINA,

Peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 24.01.2014 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

MUHALEFET ŞERHİ

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, kararın onanması gerekir görüşünde olduğumdan sayın çoğunluğun bozma kararına katılamıyorum.24.01.2014